

Ontwerp-besluit houdende regels betreffende asbest en asbesthoudende producten (Productenbesluit asbest)

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer maakt ingevolge artikel 61, eerste lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen bekend dat gedurende vier weken na dagtekening van deze Staatscourant een ieder schriftelijk zijn zienswijze naar voren kan brengen over onderstaand ontwerp van een algemene maatregel van bestuur. Adres: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
t.a.v. DGM/SAS/SN IPC 645
Postbus 20951
2500 EZ Den Haag

Besluit van ... houdende regels betreffende asbest en asbesthoudende producten (Productenbesluit asbest)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz. Op de voordracht van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in overeenstemming met Onze Minister van Economische Zaken, en van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, J.F. Hoogervorst, van ... 2002, nr. MJZ ..., Centrale Directie Juridische Zaken, Afdeling Wetgeving; Gelet op richtlijn nr. 83/477/EEG van de Raad van 19 september 1983 betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest op het werk (PbEG L 263), richtlijn nr. 83/478/EEG van de Raad van 19 september 1983 (PbEG L 263), houdende vijfde wijziging (asbest) van richtlijn nr. 76/769/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake de beperking van het op de markt brengen en van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen en preparaten, richtlijn nr. 87/217/EEG van de Raad van 19 maart 1987 inzake voorkoming en vermindering van verontreiniging van het milieu door asbest (PbEG L 85), richtlijn nr. 91/382/EEG van de Raad van 25 juni

1991 (PbEG L 206) tot wijziging van richtlijn nr. 83/477/EEG, richtlijn nr. 97/42/EG van de Raad van 27 juni 1997 (PbEG L 179) tot eerste wijziging van richtlijn nr. 90/394/EEG betreffende de bescherming van de werknemers tegen risico's van blootstelling aan carcinogene agentia op het werk, richtlijn nr. 98/12/EG van de Commissie van 27 januari 1998 (PbEG L 81) tot aanpassing aan de technische vooruitgang van richtlijn nr. 71/320/EEG van de Raad inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de lidstaten betreffende de reminrichtingen van bepaalde categorieën motorvoertuigen en aanhangwagens daarvan, richtlijn nr. 1999/77/EG van de Commissie van 26 juli 1999 (PbEG L 207) tot zesde aanpassing aan de technische vooruitgang van bijlage I bij richtlijn nr. 76/769/EEG en de artikelen 24 en 39, derde lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen, artikel 16 van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 en de artikelen 4, 8, 12, 13, en 14 van de Warenwet; De Raad van State gehoord (advies van ..., nr. ...); Gezien het nader rapport van Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in overeenstemming met Onze Minister van Economische Zaken, en van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, J.F. Hoogervorst, van ..., nr. MJZ ..., Centrale Directie Juridische Zaken, Afdeling Wetgeving;

Hebben goedgevonden en verstaan:

§ 1 Begripsbepalingen en werkingssfeer

Artikel 1

1. In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

a. *asbest*: de vezelachtige silicaten actinoliet (CAS-nummer 77536-66-4), amosiet (CAS-nummer 12172-73-5), anthofylliet (CAS-nummer 77536-67-5), chrysotiel (CAS-nummer 12001-

29-5), crocidoliet (CAS-nummer 12001-28-4) en tremoliet (CAS-nummer 77536-68-6);

b. *hechtgebonden asbest*: asbest in een product met een kwaliteitsfactor van 0,35 of meer, bepaald volgens de methode, bedoeld in artikel 2, derde lid;

c. *restconcentratienorm*: het bij ministeriële regeling van Onze Minister in overeenstemming met Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en na overleg met Onze Ministers wie het mede aangaat vast te stellen gehalte asbest dat in daarbij aangegeven asbesthoudende producten maximaal aanwezig mag zijn;

d. *Onze Minister*: Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

2. In dit besluit en de daarop berustende bepalingen worden onder producten tevens verstaan materialen en grond, waaronder begrepen bagger en slib.

Artikel 2

1. Dit besluit is niet van toepassing op:

a. asbest en asbesthoudende producten die met inachtneming van de Wet milieubeheer worden gestort of vernietigd;

b. puin en puingranulaat waarvan het gehalte asbest niet hoger is dan de restconcentratienorm;

c. grond en grondwater waarvan het gehalte asbest niet hoger is dan de restconcentratienorm;

d. handelingen voor zover daaromtrent regels zijn gesteld bij of krachtens het Asbest-verwijderingsbesluit.

2. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld omtrent de methode volgens welke het gehalte asbest in producten wordt bepaald.

3. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld omtrent de methode volgens welke de hechtheid van de binding van asbest in producten wordt bepaald.

Artikel 3

1. Dit besluit is voorts niet van toepassing:

a. tijdens, direct voor en direct na

militaire oefeningen door defensiepersoneel;

b. ten aanzien van militaire vaartuigen, militaire luchtvaartuigen, bemande wapensystemen en eenheden met gereedstelling;

1°. voorzover afwijking van dit besluit naar het oordeel van Onze Minister van Defensie noodzakelijk is in verband met de bouw, constructie, de inrichting of de uitrusting van deze vaartuigen en wapensystemen;

2°. indien oorlogsschepen varen en indien militaire luchtvaartuigen en bemande wapensystemen als zodanig in gebruik zijn;

3°. voorzover de operationele taakuitvoering van deze vaartuigen en wapensystemen of van de eenheden met gereedstelling naar het oordeel van Onze Minister van Defensie door de toepassing van dit besluit wordt belemmerd.

2. Onder oefeningen, militaire vaartuigen, militaire luchtvaartuigen, bemande wapensystemen en eenheden met gereedstelling wordt verstaan hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1.5 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

§ 2 Verbod

Artikel 4

Het is verboden asbest of asbesthoudende producten te vervaardigen, in Nederland in te voeren, voorhanden te hebben, aan een ander ter beschikking te stellen, toe te passen of te bewerken.

Artikel 5

1. Het verbod, bedoeld in artikel 4, is niet van toepassing voorzover dit betrekking heeft op:

a. het voorhanden hebben of aan een ander ter beschikking stellen van een bouwwerk, constructie, installatie of bodem, waarin asbest of asbesthoudende producten rechtmatig zijn toegepast, tenzij bij of krachtens wettelijk voorschrift anders is bepaald;

b. het voorhanden hebben of aan een ander ter beschikking stellen van asbesthoudende apparaten, transportmiddelen of bij ministeriële regeling aangewezen andere asbesthoudende producten die rechtmatig op de markt zijn gebracht, tenzij bij of krachtens wettelijk voorschrift anders is bepaald;

c. het uitvoeren van laboratoriumonderzoek aan asbest of asbesthoudende

producten en het nemen van materiaalmonsters hiervan teneinde het asbestgehalte hiervan vast te stellen;

d. het maken van aanboringen of het uitvoeren van reparatie- of onderhoudswerkzaamheden aan asbest of asbesthoudende producten;

e. het reinigen van kleding en werktuigen die zijn gebruikt bij werkzaamheden waarbij asbest aanwezig is of vrijkomt;

f. het geheel of gedeeltelijk slopen van bouwwerken, constructies, apparaten, installaties en transportmiddelen waarin asbest of asbesthoudende producten zijn verwerkt;

g. het afgraven, opslaan, vervoeren en reinigen van asbesthoudend puin, puingranulaat, grond en grondwater, tenzij bij of krachtens wettelijk voorschrift anders is bepaald, en met dien verstande dat na reiniging het asbestgehalte niet hoger is dan de restconcentratienorm.

2. Onverminderd andere wettelijke bepalingen vinden handelingen met asbest of asbesthoudende producten als bedoeld in het eerste lid, zodanig plaats dat verontreiniging van het milieu met asbest wordt voorkomen. Bij ministeriële regeling kunnen voorschriften worden gegeven die ten minste in acht worden genomen.

3. Bij ministeriële regeling van Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kunnen andere producten of handelingen worden aangewezen waarop artikel 4 niet van toepassing is, en worden voorschriften gegeven die ten minste in acht worden genomen.

Artikel 6

Ontheffing van artikel 4 op grond van artikel 30, tweede lid, Arbeidsomstandighedenwet 1998 kan uitsluitend worden verleend in gevallen waarin het niet mogelijk is om andere minder schadelijke of onschadelijke stoffen of producten voorhanden te hebben, toe te passen of te bewerken dan asbest of asbesthoudende producten.

Artikel 7

Bij een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 6 worden in ieder geval de volgende gegevens overgelegd aan een daartoe aangewezen ambtenaar als bedoeld in artikel 24 van de Arbeidsomstandighedenwet 1998:

a. de soorten asbest of asbesthoudende

de producten alsmede de hoeveelheid van ieder van deze soorten of producten die zullen worden toegepast, bewerkt of voorhanden worden gehouden;

b. de werkzaamheden die met asbest of asbesthoudende producten zullen worden verricht alsmede de werkmethoden.

Artikel 8

1. Asbesthoudende producten die in handelsvoorraden voorhanden zijn, aan een ander ter beschikking worden gesteld of worden toegepast, zijn voorzien van vermeldingen overeenkomstig de bijlage bij dit besluit, waaruit de aanwezigheid van asbest in die producten duidelijk blijkt, alsmede de bij de toepassing en bewerking van die producten in acht te nemen voorzorgmaatregelen.

2. Het is verboden asbesthoudende producten in handelsvoorraden voorhanden te hebben, aan een ander ter beschikking te stellen of toe te passen, anders dan met inachtneming van de voorschriften in het eerste lid en de bijlage bij dit besluit.

3. Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op bouwwerken, constructies, installaties, apparaten en transportmiddelen waarin asbest rechtmatig is toegepast.

§ 3 Wijziging en intrekking regelgeving

Artikel 9

Het Arbeidsomstandighedenbesluit¹ wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 4.37a wordt 'met inachtneming van artikel 4.37b' vervangen door: met inachtneming van de artikelen 4.37b, 4.37c en 4.56.

B

Artikel 4.37b wordt als volgt gewijzigd:

1. Het derde lid vervalt.
2. Het vierde lid wordt vernoemd tot derde lid.

C

Na artikel 4.37b wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 4.37c Toepasselijkheid

1. Op werkzaamheden met betrekking tot asbest en asbesthoudende producten of de handelingen met deze pro-

ducten, bedoeld in artikel 5, eerste lid, van het Productenbesluit asbest, met uitzondering van de onderdelen f en g, zijn de paragrafen 3 en 4 van deze afdeling van toepassing.

2. Op werkzaamheden met betrekking tot de handeling, bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel f, van het Productenbesluit asbest is paragraaf 5 van deze afdeling van toepassing. Voor zover bij werkzaamheden als bedoeld in de vorige volzin, het blootstellingsniveau het actieniveau, bedoeld in artikel 4.44, niet overschrijdt, kunnen bij ministeriële regeling die categorieën worden aangewezen, als werkzaamheden, waarop een of meer bepalingen van paragraaf 5 van deze afdeling niet van toepassing zijn, indien wordt voldaan aan bij die regeling gestelde voorschriften.

3. Op werkzaamheden met betrekking tot de handelingen:

a. bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel g, van het Productenbesluit asbest,

b. met asbest en asbesthoudende producten die met inachtneming van de Wet milieubeheer worden gestort of vernietigd, met inbegrip van daaraan voorafgaande handelingen, waarbij uitsluitend hechtgebonden asbest is betrokken in een concentratie hoger dan de restconcentratienorm, vastgesteld krachtens artikel 1, eerste lid, onder c, van het Productenbesluit asbest, zijn de paragrafen 3 en 4 van deze afdeling van toepassing, en is artikel 4.54, vierde en vijfde lid, van overeenkomstige toepassing.

4. Op werkzaamheden met betrekking tot de handelingen:

a. bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel g, van het Productenbesluit asbest,

b. met asbest en asbesthoudende producten die met inachtneming van de Wet milieubeheer worden gestort of vernietigd, met inbegrip van daaraan voorafgaande handelingen, waarbij niet-hechtgebonden asbest is betrokken in een concentratie hoger dan de restconcentratienorm, vastgesteld krachtens artikel 1, eerste lid, onder c, van het Productenbesluit asbest, is paragraaf 5, met uitzondering van artikel 4.55, eerste lid, onder c en d, van deze afdeling van toepassing. Het tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.

5. Op werkzaamheden met betrekking tot asbest of asbesthoudende produc-

ten of handelingen met deze producten waarvoor ontheffing is verleend van artikel 4 van het Productenbesluit asbest, zijn de paragrafen 3 en 4, met uitzondering van artikel 4.49, van deze afdeling van toepassing.

D
Paragraaf 2 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 vervalt.

E
Artikel 4.45, tweede lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel a wordt 'bewerken of het verwerken' vervangen door: 'toepassen of het bewerken.'

2. In onderdeel c wordt 'bewerken of verwerken' vervangen door: 'toepassen of bewerken.'

F
Artikel 4.49, eerste lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel a wordt 'gebruikt, bewerkt of verwerkt' vervangen door: 'toegepast of bewerkt.'

2. Aan het slot van onderdeel b wordt de puntkomma vervangen door een punt.

3. Onderdeel c vervalt.

G
Het opschrift van paragraaf 5 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 komt te luiden:

§ 5 Bijzondere bepalingen inzake het slopen van asbest, asbesthoudende producten, crocidoliet en crocidoliethoudende producten en specifieke handelingen met asbesthoudende en crocidoliethoudende producten.

H
Artikel 4.54 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het opschrift komt te luiden:

Artikel 4.54 Slopen asbest en crocidoliet en specifieke handelingen met asbesthoudende en crocidoliethoudende producten.

2. In het eerste lid wordt 'Op het slopen van gebouwen, constructies, apparaten, installaties en transportmiddelen waarin asbest of asbestbevattende producten dan wel crocidoliet of crocidoliethoudende producten is respectievelijk zijn verwerkt en het verwijderen van genoemde stoffen of producten hieruit' vervangen door: 'Op werkzaamheden, bedoeld in de artikelen 4.37c, tweede

en vierde lid, en 4.56, tweede en vierde lid.

3. In het eerste lid wordt 'artikel 4.56, tweede lid' vervangen door: 'artikel 4.56, vijfde lid.'

I
Artikel 4.55 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid onder a wordt 'slooptechnieken toe te passen' vervangen door: 'handelingen als bedoeld in artikel 5, eerste lid, onder f en g, van het Productenbesluit asbest uit te voeren.'

2. In het eerste lid onder d wordt 'artikel 4.56, tweede lid' vervangen door: 'artikel 4.56, vijfde lid.'

3. Het tweede lid komt te luiden:

2. De werkzaamheden, bedoeld in de artikelen 4.37c, tweede en vierde lid, en 4.56, tweede en vierde lid, worden overeenkomstig het werkplan als bedoeld in het eerste lid, met inachtneming van artikel 4.37c, vierde lid en artikel 4.56, vierde lid, uitgevoerd.

J
Artikel 4.56 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Op werkzaamheden met betrekking tot crocidoliet en crocidoliethoudende producten of de handelingen met deze producten, bedoeld in artikel 5, eerste lid, van het Productenbesluit asbest, met uitzondering van de onderdelen f en g, is paragraaf 3 van deze afdeling, met uitzondering van artikel 4.44, van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat voor de toepassing van de artikelen 4.46 en 4.47 de in het vijfde lid genoemde grenswaarde geldt.

2. Onder vernummering van het tweede tot en met vierde lid tot vijfde tot en met zevende lid, worden na het eerste lid drie leden ingevoegd die luiden als volgt:

2. Op werkzaamheden met betrekking tot de handeling, bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel f, van het Productenbesluit asbest waarbij crocidoliet of crocidoliethoudende producten zijn betrokken, is paragraaf 5 van deze afdeling van toepassing. Voor zover bij werkzaamheden als bedoeld in de vorige volzin, het blootstellingsniveau de grenswaarde, bedoeld in het vijfde lid, niet overschrijdt, kunnen bij ministeriële regeling die categorieën worden aangewe-

zen, als werkzaamheden, waarop een of meer bepalingen van paragraaf 5 van deze afdeling niet van toepassing zijn, indien wordt voldaan aan bij die regeling gestelde voorschriften.

3. Op werkzaamheden met betrekking tot de handelingen:

a. bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel g, van het Productenbesluit asbest,

b. met crocidoliet of crocidoliethoudende producten die met inachtneming van de Wet milieubeheer worden gestort of vernietigd, met inbegrip van daaraan voorafgaande handelingen, waarbij uitsluitend hechtgebonden crocidoliet is betrokken in een concentratie hoger dan de restconcentratienorm, vastgesteld krachtens artikel 1, eerste lid, onder c, van het Productenbesluit asbest, is paragraaf 3 van deze afdeling, met uitzondering van artikel 4.44, en artikel 4.54, vierde en vijfde lid, van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat voor de toepassing van de artikelen 4.46 en 4.47 de in het vijfde lid genoemde grenswaarde geldt.

4. Op werkzaamheden met betrekking tot de handelingen:

a. bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel g, van het Productenbesluit asbest,

b. met crocidoliet of crocidoliethoudende producten die met inachtneming van de Wet milieubeheer worden gestort of vernietigd, met inbegrip van daaraan voorafgaande handelingen, waarbij niet-hechtgebonden crocidoliet is betrokken in een concentratie hoger dan de restconcentratienorm, vastgesteld krachtens artikel 1, eerste lid, onder c, van het Productenbesluit asbest, is paragraaf 5, met uitzondering van artikel 4.55, eerste lid, onder c en d, van deze afdeling van toepassing. Het tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.

3. In het tot vijf vernummerde lid wordt 'bedoeld in het eerste lid' vervangen door: bedoeld in het eerste tot en met vierde lid.

4. Het tot zeven vernummerde lid vervalt.

K

Artikel 4.103, vierde lid vervalt.

L

Artikel 9.3, tweede lid, onder c, wordt als volgt gewijzigd:

1. In de opsomming vervalt: 4.38, 4.39, eerste en tweede lid, 4.41, eerste en tweede lid.

2. In de opsomming wordt '4.56, derde lid' vervangen door: 4.56, zesde lid.

M

Artikel 9.5, onderdeel c, wordt als volgt gewijzigd:

1. In de opsomming vervalt: 4.38, 4.39, 4.41,.

C-15

Productenbesluit asbest

C-15.1

art. 4, voorzover het hier gaat om het in handelsvoorraad voorhanden hebben en ter beschikking stellen

€ 450

€ 900

C-15.2

art. 8, lid 2, voorzover het hier gaat om het in handelsvoorraad voorhanden hebben en ter beschikking stellen

€ 450

€ 900

2. In de opsomming wordt '4.56, eerste lid, onder a' vervangen door: 4.56, vijfde lid.

N

In artikel 9.9a, eerste lid, onder b, vervalt in de opsomming: '4.38, 4.39, 4.41, '.

O

In artikel 9.9c, eerste lid, onder c, wordt '4.56, tweede en derde lid' vervangen door: 4.56, vijfde en zesde lid.

P

De artikelen 9.11 tot en met 9.13 vervallen.

Q

In artikel 9.19, onderdeel d, vervalt de zinsnede: 'de artikelen 4.38, 4.39, 4.40, vierde lid, 4.42, vierde lid, '.

R

In artikel 9.22, derde lid, onder c, vervalt in de opsomming: '4.38 tot en met 4.42, '.

Artikel 10

1. In artikel 1, onderdeel e, van het Asbest-verwijderingsbesluit wordt 'bedoeld in artikel 4, tweede lid, van het Warenwetbesluit asbest' vervangen door: bedoeld in artikel 2, derde lid, van het Productenbesluit asbest.

2. In de artikelen 4, onderdeel g, onder a, en 7, vierde lid, onderdeel a, van het Asbest-verwijderingsbesluit wordt 'op grond van het Etiketteringsbesluit asbesthoudende artikelen (Warenwet)' vervangen

door: op grond van het Productenbesluit asbest.

Artikel 11

In de bijlage bij het Warenwetbesluit bestuurlijke boeten wordt

a. in de inhoudsopgave 'C-15 Warenwetbesluit asbest' vervangen door C-15 Productenbesluit asbest; b. het onderdeel C-15 vervangen door:

Artikel 12

Het Warenwetbesluit asbest wordt ingetrokken.

Artikel 13

Het Besluit asbestvrije frictiematerialen Wet milieugevaarlijke stoffen wordt ingetrokken.

§ 4 Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 14

Krachtens artikel 9.11 van het Arbeidsomstandighedenbesluit verleende ontheffingen blijven na de inwerkingtreding van dit besluit, met inbegrip van de in voorkomend geval aan deze ontheffingen verbonden voorschriften of beperkingen, van kracht.

Artikel 15

Ter uitvoering van artikel 16, tiende lid, Arbeidsomstandighedenwet 1998 zijn de werkgever, de werknemer en de zelfstandig werkende verplicht tot naleving van artikel 4 en de voorschriften die zijn gesteld krachtens artikel 5, derde lid.

Artikel 16

1. De handeling of het nalaten in strijd met het ter uitvoering van artikel 16, negende lid, Arbeidsomstandighedenwet 1998 in artikel 4 bepaalde is een strafbaar feit als bedoeld in artikel 1, onder 3° van de Wet op de economische delicten.

2. Voorzover van artikel 4 ontheffing onder voorschriften is verleend, wordt de handeling of het nalaten in strijd

met die voorschriften mede aange-merkt als een strafbaar feit als bedoeld in artikel 1, onder 3° van de Wet op de economische delicten.

Artikel 17

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag waarop vier weken zijn verstreken na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst.

Artikel 18

Dit besluit wordt aangehaald als: Productenbesluit asbest.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

...

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

...

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

...

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, J.F. Hoogervorst,

...

¹ Stb. 1999, 451, laatstelijk gewijzigd bij Besluit van 5 juli 2001, Stb. 339.

Bijlage bij het Productenbesluit asbest

Etikettering

De etikettering van asbesthoudende producten geschiedt als volgt.

1. Asbesthoudende producten moeten zijn voorzien van een figuur zoals hierna omschreven:

a. de aan het hieronder staande model gelijkvormige figuur moet ten minste 5 cm hoog (H) en 2,5 cm breed zijn;

b. de figuur bestaat uit twee delen:
– het bovendeel ($h_1 = 40\% H$) bevat een witte letter 'a' tegen een zwarte achtergrond,

– het benedendeel ($h_2 = 60\% H$) bevat de in de figuur weergegeven standaardtekst in witte of zwarte letters tegen een rode achtergrond; de tekst moet goed leesbaar zijn;

c. indien het artikel crocidoliet bevat, moet de aanduiding 'bevat asbest' van de standaardtekst worden vervangen door de volgende aanduiding: 'bevat crocidoliet/blauwe asbest'.

d. Indien voor het aanbrengen van de figuur gebruik wordt gemaakt van

een rechtstreekse opdruk op het artikel, is één, met de achtergrond contrasterende, kleur voldoende.

2. Asbesthoudende producten die bij het gebruik kunnen worden verwerkt of bewerkt, dienen voorts in ieder geval te zijn voorzien van de volgende veiligheidsvoorschriften:

– 'werk zo mogelijk in de open lucht of in een goed geventileerde ruimte';

– 'bij voorkeur handwerktuigen of werktuigen met lage snelheden gebruiken, die zo nodig zijn voorzien van een geschikte stofvanger. Wanneer werktuigen met hoge snelheden worden gebruikt, moeten deze altijd van een stofvanger zijn voorzien';

– 'zo mogelijk vóór het zagen of boren bevochtigen';

– 'afval bevochtigen, in een vat doen dat goed wordt gesloten en veilig verwijderen'.

3. De in de punten 1 en 2 bedoelde figuur onderscheidenlijk voorschriften dienen goed leesbaar en onuitwisbaar te zijn aangebracht:

a. wat betreft asbesthoudende producten die in een verpakking worden afgeleverd:

1°. op een stevig op de verpakking aangebracht etiket,

2°. op een stevig aan de verpakking bevestigd label, of

3°. rechtstreeks op de verpakking;

b. wat betreft asbesthoudende producten die onverpakt worden afgeleverd:

1°. op een stevig op het artikel aangebracht etiket,

2°. op een stevig aan het artikel bevestigd label, of

3°. rechtstreeks op het artikel.

Wanneer de onder b genoemde procédés redelijkerwijs niet kunnen worden toegepast, bijvoorbeeld wegens de beperkte afmetingen van het artikel, de ongeschikte aard ervan of bepaalde technische moeilijkheden, dient het artikel te zijn vergezeld van een geschrift waarin de figuur en de voorschriften zijn opgenomen.

Eventuele nadere informatie inzake veiligheid, die op de verpakking of het artikel wordt aangebracht, mag de in de punten 1 en 2 bedoelde figuur onderscheidenlijk voorschriften niet verzwakken of tegenspreken.

4. Indien een artikel bestaat uit verschillende delen waarin asbest voorkomt dienen de in de 1 en 2 bedoelde figuur en voorschriften op elk van die delen te zijn aangebracht.

5. De in deze bijlage bedoelde aanduidingen moeten zijn gesteld in de Nederlandse taal.

Nota van Toelichting

I. Algemeen

1. Inleiding

Asbest is een verzamelbegrip voor een zestal vezelachtige silicaten met bijzondere eigenschappen zoals thermische stabiliteit, grote chemische resistentie, isolerend karakter en grote treksterkte waardoor asbest van oudsher vele toepassingen kent.

Tussen omstreeks 1940 en 1993 is tachtig procent van alle asbest in Nederland toegepast in de bouw. Zo is asbest toegepast in producten als asbestcement, onderlagen van vloerbedekking, katten, betonlijmen, verven en dakbedekkingsbitumen. Het is bovendien veel gebruikt voor brandisolatie en ter bescherming tegen hitte, met name in de vorm van asbestspuitlagen. Daarnaast is asbest veelvuldig toegepast in apparaten, transportmiddelen, constructies en installaties. Hierbij kan worden gedacht aan broodroosters, schepen, personenauto's, vrachtwagens, treinstellen, wegen en liftinstallaties. Voorts wordt asbest regelmatig aangetroffen in de bodem, afgegraven grond, opgeslagen puin en (oud) puingranulaat.

Het gebruik van asbest brengt grote risico's met zich mee, in het bijzonder voor mens en milieu. De gevaren van

asbest worden sinds 1970 steeds meer onderkend, vooral als gevolg van een betere kennis door onderzoek naar de effecten van asbest. Inmiddels is het onomstreden dat asbest een kankerverwekkende stof is. Asbest kent geen veilige grenswaarde, hetgeen wil zeggen dat bij ieder niveau van blootstelling risico voor de gezondheid bestaat.¹ Blootstelling aan asbest kan asbestose, longkanker en mesothelioom (buik- of longvlieskanker) veroorzaken. Naar schatting overlijden in Nederland jaarlijks ongeveer zeven honderd mensen als gevolg van de, meestal beroepsmatige, blootstelling aan asbest in het verleden.² Het milieubeleid ten aanzien van asbest is neergelegd in het kabinetsstandpunt 'Asbest in het milieu'.³

2. Achtergrond en doel van het besluit

Er zijn verschillende redenen die hebben geleid tot het onderhavige besluit. De huidige regelgeving voor het produceren, op de markt brengen, invoeren, in voorraad houden, verkopen, toepassen en hergebruiken van asbesthoudende producten was tot op heden erg versnipperd en vastgelegd in verschillende besluiten en regelingen, die tezamen een verbod op asbest vormden, met enkele uitzonderingen. Het gaat om het Warenwetbesluit asbest, het Arbeidsomstandighedenbesluit, de Arbeidsomstandighedenregeling, het Besluit asbestvrije frictiematerialen en de Regeling Bouwbesluit materialen 1998.

Verder is richtlijn nr. 1999/77/EG van de Commissie van 26 juli 1999 (PbEG L 207) tot zesde aanpassing aan de technische vooruitgang van bijlage I bij richtlijn nr. 76/769/EEG in werking getreden. Deze richtlijn bevat vrijwel een totaalverbod voor het op de markt brengen en het gebruik van asbesthoudende producten en moet door Nederland voor 1 januari 2005 worden geïmplementeerd. Gelet op de maatschappelijke opinie omtrent asbest is het echter gewenst de richtlijn zo snel mogelijk te implementeren. Verder bevat richtlijn 98/12/EG van de Commissie van 27 januari 1998 betreffende de reminrichtingen van bepaalde categorieën motorvoertuigen en aanhangwagens daarvan (PbEG L 81) een bepaling over asbest die eveneens geïmplementeerd moet worden. Ten slotte kan worden gewezen op een aantal wijzigingen c.q. voorstellen die

aan de Tweede Kamer zijn toegezegd respectievelijk zijn gedaan:

1. De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft op 6 december 1999 een brief naar de Tweede Kamer gezonden⁴, waarin hij aankondigt dat de nulnorm voor de toepassing van asbesthoudende grond, puin en puingranulaat in het Arbeidsomstandighedenbesluit zal worden vervangen door een norm van 10 mg hechtgebonden asbest per kilogram. In de brief werd tevens gemeld dat een gedoogbeleid werd ingesteld vanwege toenemende maatschappelijke knelpunten. In het onderhavige besluit wordt het bestaande beleid wettelijk verankerd. Voor niet-hechtgebonden asbest zou de bepalingsondergrens van de meetmethode als norm worden vastgesteld.

2. Bij brief d.d. 20 augustus 1997 hebben de Staatssecretarissen van SZW en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Ministers van Economische Zaken, VROM en Verkeer en Waterstaat het rapport van de Werkgroep productwetgeving, die in MDW-kader de kwaliteit van de wetgeving met betrekking tot producten heeft onderzocht, aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal gezonden. Daarin wordt onder meer geconcludeerd dat samenvoeging van alle asbestbesluiten die producteisen bevatten wenselijk is.⁵

3. De Minister van VROM heeft bij brief d.d. 11 juli 2000 aan de voorzitter van de Vaste Commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van de Tweede Kamer der Staten-Generaal⁶ toegezegd een verbod in het Productenbesluit asbest te zullen opnemen inzake het in voorraad houden en gebruik van oud asbesthoudend materiaal door particulieren.

4. De Minister van VROM heeft op kamervragen van de leden Poppe en De Wit van 24 juni 1998 over asbesthoudend frictiemateriaal bij andere auto's geantwoord, dat hij in overleg met de betrokken brancheorganisaties zou treden om de haalbaarheid van een totaalverbod op het monteren van asbesthoudende frictiematerialen te onderzoeken.

Het doel van het besluit is derhalve enerzijds het integreren van de hiervóór in verschillende besluiten verspreide regelgeving ten aanzien van asbest in producten en anderzijds het implementeren van enkele Europese richtlijnen,

het doen vervallen van de uitzonderingen op het verbod asbestvattende rem- en frictiematerialen in voertuigen toe te passen en het uitbreiden van enkele verboden naar particulieren.

Daarnaast wordt de hiervoor bestaande regelgeving ten aanzien van de toepassing en hergebruik van asbesthoudend puingranulaat en grond enigszins versoepeld, uiteraard zonder tot toename van de gevaren voor mens en milieu te leiden. Dit zal een positief effect hebben op het hergebruik van secundaire bouwstoffen en de vermindering van afval.

3. Reikwijdte en inhoud van het besluit

3.1. Algemeen

Het onderhavige besluit verbiedt het gebruik van asbest en asbesthoudende producten en het op de markt brengen ervan, op enkele uitzonderingen na. Met het besluit wordt uitvoering gegeven aan richtlijn 1999/77/EG van de Commissie van 26 juli 1999 (PbEG L 207) tot zesde aanpassing aan de technische vooruitgang van bijlage I bij richtlijn nr. 76/769/EEG, die tot doel heeft op termijn te komen tot een totaalverbod op het gebruik en verhandelen van asbest en asbesthoudende producten. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan richtlijn nr. 87/217/EEG van de Raad van 19 maart 1987 inzake voorkoming en vermindering van verontreiniging van het milieu door asbest (PbEG L 85). Tevens wordt uitvoering gegeven aan richtlijn 83/477/EEG van de Raad van 19 september 1983 betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest op het werk (PbEG 1983, L 263), richtlijn nr. 91/382/EEG van de Raad van 25 juni 1991 tot wijziging van richtlijn nr. 83/477/EEG betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest op het werk (PbEG 1991, L 206) en richtlijn nr. 97/42/EG van de Raad van 27 juni 1997 tot eerste wijziging van richtlijn nr. 90/394/EEG betreffende de bescherming van de werknemers tegen risico's van blootstelling aan carcinogene agentia op het werk (PbEG 1997, L 179), die betrekking heeft op kankerverwekkende stoffen. In dit verband wordt gewezen op de vervangingsplicht voor kankerverwekkende stoffen, bedoeld in artikel 4.17 van het Arbeidsomstandighedenbesluit. De vervangingsplicht betekent dat het gevaar van blootstel-

ling aan kankerverwekkende stoffen zoveel mogelijk bij de bron moet worden voorkomen, door deze stoffen, voor zover dit technisch uitvoerbaar is, te vervangen door stoffen die geen of minder gevaar opleveren voor de gezondheid van de werknemers. Voor asbest en asbesthoudende producten was de vraag met betrekking tot de vervangingsmogelijkheid reeds uitgewerkt in de bij het onderhavige besluit ingetrokken paragraaf 2 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit (betreft verbodsbepalingen en uitzonderingen hierop). De asbestverboden en de uitzonderingen hierop zijn thans opgenomen in de artikelen 4 en 5 van het onderhavige besluit.

Het besluit bevat de verboden uit de bij dit besluit ingetrokken besluiten: het Besluit asbestvrije frictiematerialen en het Warenwetbesluit asbest. Ook de uitzonderingen, die tot nu bestonden op grond van het Besluit asbestvrije frictiematerialen en het Warenwetbesluit asbest, komen te vervallen.

Tevens omvat het verbod in het onderhavige besluit de ingetrokken verboden uit het Arbeidsomstandighedenbesluit ten aanzien van het verspuiten, bewerken, verwerken en in voorraad houden van asbest of asbesthoudende producten.

Een deel van de uitzonderingen uit het Arbeidsomstandighedenbesluit ten aanzien van asbest en asbesthoudende producten komt te vervallen. Het gaat daarbij met name om de uitzonderingen met betrekking tot frictiematerialen en met betrekking tot het in voorraad houden van asbest en asbesthoudende producten ten behoeve van doorvoer naar een andere EER-lidstaat. Een en ander betekent dat asbesthoudende frictiematerialen niet meer vervaardigd, verhandeld of toegepast mogen worden. Hiermee wordt mede uitvoering gegeven aan richtlijn 98/12/EG.

3.2. Reikwijdte

Het onderhavige besluit is gebaseerd op de Wet milieugevaarlijke stoffen, de Warenwet en de Arbeidsomstandighedenwet 1998. Daarmee ziet het op de bescherming van het milieu, de arbeidssituatie en consumenten.

Anders dan in de regelgeving die door het onderhavige besluit wordt vervangen, geldt het verbod asbest en asbesthoudende producten te bewerken en voorhanden te hebben, voorzover

het niet gaat om geïnstalleerde of in bedrijf zijnde producten, ook voor particulieren.

Het onderhavige besluit heeft niet tot doel regels te stellen aan asbesthoudend afval of handelingen daarmee. Asbest en asbesthoudende producten die worden gestort of vernietigd worden expliciet uitgesloten van de werking van het onderhavige besluit. Dit geldt derhalve niet voor afvalstoffen die bestemd zijn om te worden hergebruikt; voor de werking van dit besluit worden die gezien als materialen; de grondstof, waarvan producten worden vervaardigd. Derhalve valt puin dat wordt gestort niet onder de werking van dit besluit, maar puin waarvan puingranulaat wordt gemaakt wel. Als dit puin te veel asbest bevat zal het derhalve moeten worden gestort of gereinigd; het voorhanden hebben van dit puin, tenzij dit gebeurt met het oogmerk het te reinigen, storten of vernietigen, is verboden, evenals het vervaardigen van puingranulaat met te hoge concentraties asbest.

De in het besluit opgenomen uitzonderingen voor reeds geïnstalleerde of anderszins in gebruik zijnde artikelen gelden uitsluitend voor zover deze destijds rechtmatig werden toegepast. Hierbij is met name van belang dat op 1 juli 1993 op grond van het indertijd geldende Asbestbesluit Arbeidsomstandighedenwet een verbod op het beroepsmatig bewerken, verwerken en in voorraad houden van asbest en asbesthoudende producten ingevoerd, met enkele uitzonderingen, in werking trad.

De drie wetten waarop dit besluit is gebaseerd bieden de mogelijkheid van het verlenen van een ontheffing (artikel 33 van de Wet milieugevaarlijke stoffen, artikel 30 van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 en artikel 16 van de Warenwet). Er zullen weinig gevallen denkbaar zijn dat een ontheffing daadwerkelijk kan worden verleend; als er al geen sprake zou zijn van nadelige effecten voor milieu, arbeidsomstandigheden of gezondheid, zal veelal de Europese regelgeving het verlenen van ontheffingen in de weg staan. Indien toch ontheffing wordt aangevraagd, zal dit moeten gebeuren op grond van de wet waar de betreffende handeling haar grondslag in vindt; het is denkbaar dat voor één handeling ontheffing bij meer ministers zal moeten worden aangevraagd.

3.3. Puin, puingranulaat en grond

Puingranulaat dat wordt geproduceerd uit bouw- en sloopafval bevat bijna altijd enig asbest.

Hergebruik van dergelijk puin vindt in grote hoeveelheden (ca. 10 miljoen ton per jaar) plaats, voornamelijk als wegfundering. Dit was tot voor kort echter in strijd met de arbeidsomstandighedenregelgeving (asbestverbod). Ook asbesthoudende grond die vrijkomt bij grondwerkzaamheden mocht in verband met het asbestverbod uitsluitend worden gestort, terwijl het ook hier om zeer grote hoeveelheden gaat.

Uit onderzoek is gebleken dat een asbestgehalte tot 100 milligram hechtgebonden asbest per kilogram droge stof niet leidt tot aantoonbare blootstellingsconcentraties in de lucht bij handelingen met puin en puingranulaat. Ook handelingen met grond met dit asbestgehalte leverden geen meetbare blootstelling van de betrokken werknemers op. Een restconcentratienorm in deze orde van grootte zou dus uit oogpunt van gezondheidsbescherming niet bezwaarlijk zijn.

Met de vaststelling van een lagere restconcentratienorm voor asbest in puin en puingranulaat zou een extra veiligheidsmarge worden gehanteerd, waardoor bovendien wordt bevorderd dat meer recht wordt gedaan aan de wettelijke voorschriften ten aanzien van het selectief slopen: bij sloop of renovatiewerkzaamheden dient eerst asbesthoudend materiaal verwijderd te worden alvorens wordt overgegaan tot andere (sloop)werkzaamheden, waardoor afvalstromen met een hoog asbestgehalte gescheiden blijven van de relatief schone. Vaststelling van een soepelere restconcentratienorm voor asbest in puingranulaat zou er bovendien eerder toe kunnen leiden dat relatief schoon granulaat in strijd met het onderhavige besluit toch met vervuild granulaat wordt gemengd, om hoge storkosten voor asbesthoudend afval te vermijden.

In verband met het hoge risico op verspreiding van niet-hechtgebonden asbest, waardoor werknemers onopgemerkt blootgesteld zouden kunnen worden (passieve blootstelling), ligt het voor de hand onderscheid te maken tussen hechtgebonden en niet-hechtgebonden asbestverontreiniging. Bij hechtgebonden asbestverontreiniging zijn doorgaans ook enkele losse, niet-hechtgebonden vezels aanwezig, die ten

gevolge van de bewerkingen van bouw- en sloopafval zijn ontstaan. Deze hoeveelheid vezels leidt niet tot aantoonbare hoeveelheden asbestvezels op de arbeidsplaats, boven het in het buitenmilieu voorkomende asbestgehalte in de lucht. Het achterwege laten van het vaststellen van een norm voor niet-hechtgebonden asbest, zou daarenboven altijd leiden tot afkeuring van asbestverontreinigd puingranulaat, ongeacht de hecht- of niet-hechtgebondenheid van de asbestverontreiniging. Dit zou echter niet in verhouding staan tot de zeer geringe blootstellingsrisico's voor werknemers en het milieubelang van puingranulaat als belangrijke secundaire bouwstof. Voorzover de arbeidsomstandighedenregelgeving beroepsmatige handelingen met asbest toestond, was deze voornamelijk gericht op bescherming van werknemers bij het verwijderen van asbest uit gebouwen, constructies, apparaten, installaties en transportmiddelen. Het ontdoen van bouw- en sloopafval of puingranulaat van asbestverontreiniging was hier niet onder begrepen. Met het onderhavige besluit wordt het verwijderen van asbest uit en het hergebruik van bouw- en sloopafval mogelijk gemaakt, onder de voorwaarde dat het gehalte asbest in het daaruit geproduceerde puingranulaat niet hoger is dan de vast te stellen restconcentratienorm voor asbest in afval en in puin- granulaat. De aanwezigheid van asbest in puin- granulaat kan niet altijd worden vermeden, ook indien de regelgeving met betrekking tot het verwijderen van asbest uit gebouwen, constructies en dergelijke strikt in acht wordt genomen. De oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat een beperkt aantal asbesthoudende toepassingen niet altijd op visueel waarneembare plaatsen aanwezig zijn in een te repareren, renoveren of te slopen gebouw, constructie, installatie e.d. Het als zodanig aanwezige asbest blijft onopgemerkt en wordt niet selectief verwijderd, waardoor het met andere afvalstromen wordt vermengd. Thans vindt aanvullend onderzoek plaats naar zowel de risicoaspecten als de maatschappelijke consequenties van hergebruik van asbesthoudend puingranulaat en asbesthoudende grond. Hierbij wordt tevens de problematiek bezien van de circa 0,5 miljard ton puingranulaat die in het verleden is geproduceerd en toegepast en die waar-

schijnlijk grotendeels is verontreinigd met asbest.

Aan de hand van de resultaten van dit onderzoek zullen de restconcentratienormen worden vastgesteld en worden vastgelegd in een ministeriële regeling.

3.4. Producten

Asbesthoudende producten kunnen zelfstandig op de markt zijn gebracht of zijn toegepast in een ander product of in een bouwwerk, constructie of installatie. In dat laatste geval kunnen zij ook zelfstandig als onderdeel verhandeld zijn alvorens te zijn toegepast; gedacht kan worden aan pakkingen ten behoeve van procesinstallaties en frictiematerialen in transportmiddelen. Het gebruik van reeds toegepaste producten die rechtmatig op de markt zijn gebracht blijft op grond van het onderhavige besluit toegestaan, andere handelingen echter veelal niet. De producten die verder (nog) van het verbod van het onderhavige besluit worden uitgezonderd zullen op grond van artikel 5, derde lid, worden opgenomen in een ministeriële regeling. In de context van richtlijn 1999/77/EG geldt een verplichting van etikettering voor asbesthoudende producten waarvan het in de handel brengen en het gebruik bij wijze van uitzondering nog worden toegestaan. De etiketteringsvoorschriften zijn vastgelegd in richtlijn 83/478/EEG van de Raad van 19 september 1983 (PbEG L 263), houdende vijfde wijziging (asbest) van richtlijn nr. 76/769/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake de beperking van het op de markt brengen en van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen en preparaten.

4. Verhouding met andere regelgeving

Op het gebied van asbest is de volgende regelgeving relevant in verband met het onderhavige besluit. Het Asbestverwijderingsbesluit, het Arbeidsomstandighedenbesluit, de Regeling Bouwbesluit materialen 1998, de afvalstoffebepalingen en het vergunningenregime van de Wet milieubeheer en het Bouwstoffenbesluit.

Het onderhavige besluit regelt het verbod op het vervaardigen, in Nederland invoeren, voorhanden hebben, aan een ander ter beschikking stellen, bewerken en toepassen van asbest en asbesthoudende producten. Ook

worden regels gesteld ten aanzien van producten die reeds in gebruik zijn. Wanneer de producten aan het einde van hun normale gebruik komen en in feite in het afvalstadium komen, is in eerste instantie het Asbest-verwijderingsbesluit van toepassing. Dat besluit stelt regels omtrent het onderzoeken van de aanwezigheid van asbest in onder meer bouwwerken, apparaten, transportmiddelen, constructies en installaties en omtrent de wijze waarop asbest daaruit verwijderd moet worden. In dat stadium is het onderhavige besluit niet meer van toepassing. Ook het Arbeidsomstandighedenbesluit stelt regels voor het verwijderen van asbest. Naast de bepalingen in (hoofdstuk 10 van) de Wet milieubeheer gelden in de afvalfase tevens de bepalingen van het Stortbesluit bodembescherming: asbesthoudende afvalstoffen moeten zodanig worden behandeld, verpakt, afgedekt of gestort, dat geen asbestvezels in het milieu terecht kunnen komen en door het treffen van voorzieningen niet met andere afvalstoffen vermengd kunnen geraken.

Het Arbeidsomstandighedenbesluit stelt daarnaast ten aanzien van werkzaamheden met betrekking tot handelingen met asbest en asbesthoudende producten die op grond van artikel 5 zijn uitgezonderd van het verbod in artikel 4 van het onderhavige besluit, alsmede ten aanzien van werkzaamheden met betrekking tot storten en vernietigen van asbesthoudend afval, eisen voor het te hanteren arbeidshygiënische regime.

Niet ten aanzien van alle werkzaamheden die betrekking hebben op handelingen met deze producten is een arbeidshygiënisch regime op grond van het Arbeidsomstandighedenbesluit voorgeschreven. Dit geldt met name voor de handelingen die zijn aangewezen in artikel 2 van het onderhavige besluit. In dit verband wordt gewezen op handelingen met puin, puingranulaat of grond, waaronder bagger en slib, en grondwater, waarvan het gehalte asbest niet hoger is dan de restconcentratienorm. Indien de vast te stellen concentratiegrenzen niet worden overschreden, is er geen enkel risico dat werknemers worden blootgesteld aan asbeststof zodanig dat sprake is van gevaren voor hun gezondheid.

Het asbestverbod op grond van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 maakte het formeel niet mogelijk om beroepsmatige werkzaamheden met

asbesthoudende grond uit te voeren. In samenhang met het onder 2 van deze Algemene toelichting beschreven gedoogbeleid met betrekking tot de restconcentratienorm, is een interim-beleid geformuleerd ten aanzien van de in acht te nemen voorschriften van het Arbeidsomstandighedenbesluit, bij werkzaamheden met grond en grondwater, verontreinigd met asbest. Dit interim-beleid heeft zijn weerslag gekregen in beleidsregel 4.9 -4 bij de Beleidsregels arbeidsomstandighedenwetgeving, 'Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan toxische stoffen bij werken in of met verontreinigde grond of verontreinigd grondwater'. Thans wordt uitgaande van deze beleidsregel en op grond van nadere meetgegevens, voor handelingen met grond, grondwater, puin en puingranulaat een arbeidsbeschermingsregime wettelijk vastgesteld. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen meer en minder risicovolle handelingen die tot uitdrukking komen in de mate van gebondenheid van de afzonderlijke asbestvezels in asbesthoudende producten. Handelingen met niet-hechtgebonden asbesthoudende producten zullen sneller tot blootstelling van werknemers leiden dan hechtgebonden asbest of asbesthoudende producten.

Met betrekking tot werkzaamheden met niet-hechtgebonden asbesthoudende grond, grondwater, puin en puingranulaat dienen de voorschriften van paragraaf 5 (sloopparagraaf), met uitzondering van artikel 4.55, eerste lid, onder c en d van afdeling 2, hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit in acht genomen te worden. Dit geldt voor de gehele keten van het afgraven van de bodem, het opslaan van de aldus vrijgekomen grond, het vervoer en de reiniging daarvan of alternatief, de stort of vernietiging. Bedrijven die bodem saneren en grond of puin(granulaat) reinigen, werken vaak al volgens deze voorschriften. Voor andere bedrijfssectoren, zoals vervoerders en stortplaatsbeheerders (voorzover relevant), worden de regels ingeval van aanwezigheid van niet-hechtgebonden asbest, strikter. Indien de asbestverontreiniging uit hechtgebonden asbest of asbesthoudende producten bestaat, gelden de artikelen van de paragrafen 3 en 4 en artikel 4.54, de leden 4 en 5 van paragraaf 5 van afdeling 2, hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit. Bij voorbaat wordt er bij de uitvoering van deze

werkzaamheden, niet langer van uitgegaan dat ze tot grote gevaren op blootstelling aan asbest leiden. Dit betekent een verlichting van het arbeidsbeschermingsregime ten opzichte van het huidige. In dit regime wordt het beschermingsniveau vastgesteld op grond van de resultaten van de risico-inventarisatie en risico-evaluatie. Het voorschrift om de werkzaamheden door of onder toezicht uit te laten voeren van een persoon die in het bezit is van een certificaat van vakbekwaamheid verwijdering asbest en crocidoliet, blijft evenwel onverkort van kracht.

In geval van stort of vernietiging van ander asbesthoudend afval, is het voorgaande van overeenkomstige toepassing.

In vergunningen op grond van de Wet milieubeheer kunnen eisen worden gesteld aan de opslag, afvoer en verwerking van asbesthoudende afvalstoffen. Daarnaast kan het bevoegd gezag voor mobiele en stationaire puinbrekers de normstelling voor puingranulaat, zoals opgenomen in het onderhavige besluit, als referentiekader gebruiken voor het opstellen van vergunningvoorschriften in het kader van de Wet milieubeheervergunning voor dergelijke inrichtingen.

In de Regeling Bouwbesluit materialen 1998 worden eisen gesteld ten aanzien van de wijze waarop de concentraties van asbest in een voor mensen toegankelijk deel van een gebouw worden bepaald. Daarbij is tevens aangegeven welke concentratie aan asbest nog is toegestaan.

De regeling biedt de gemeente ook de mogelijkheid om de genoemde onderzoeksmethode in te zetten bij bestaande gebouwen. Daarnaast geeft zij de gemeente de mogelijkheid op te treden tegen toepassing van asbesthoudende materialen in bouwwerken door particulieren. Thans wordt gewerkt aan een herziene bepalingsmethode.

Het Bouwstoffenbesluit bevat thans geen voorschriften met betrekking tot asbest. Bezien zal worden of het met het oog op een betere uitvoering en handhaving wenselijk is ook in dit besluit voorschriften hieromtrent op te nemen.

Overigens wordt regelgeving voor de inventarisatie van asbest in niet-sloopsituaties voorbereid. Hoewel het besluit met name gericht zal zijn op het voorkomen van blootstelling aan asbest in gebouwen zal het selectief slopen hier-

door verder worden bevorderd, waardoor de kans op met asbest vervuild puin en puingranulaat nog kleiner wordt.

5. Handhaving

Doordat het besluit gebaseerd is op de Arbeidsomstandighedenwet 1998 (Arbowet), de Warenwet en de Wet milieugevaarlijke stoffen (WMS), zijn meerdere diensten belast met de handhaving ervan. Grotendeels zal de uitvoering van de handhaving overeenkomen met de situatie voor de inwerkingtreding van dit besluit, toen de meeste bepalingen nog verspreid in de diverse besluiten (Arbeidsomstandighedenbesluit, Warenwetbesluit asbest en Besluit asbestvrije frictiematerialen Wet milieugevaarlijke stoffen) waren opgenomen. In de artikelsgewijze toelichting is aangegeven op welke wet(ten) de artikelen zijn gebaseerd. Over de precieze taakverdeling zullen afspraken worden gemaakt tussen de betrokken diensten (Arbeidsinspectie, Keuringsdienst van Waren en VROM-inspectie). Deze zijn intensief geraadpleegd in verband met de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het besluit.

Indien de arbeidsveiligheid in het geding is zal het asbestverbod worden gehandhaafd op grond van de Arbowet, wanneer het milieubelang in het geding is zal worden gehandhaafd op grond van de WMS en wanneer de consumentenveiligheid in het geding is zal worden gehandhaafd op grond van de Warenwet.

Daarnaast is afstemming noodzakelijk met bevoegde instanties inzake inrichtingen waarvoor een Wet-milieubeheervergunning geldt en waar mogelijk asbesthoudend puin, puingranulaat wordt opgeslagen, bewerkt of verwerkt. Overigens kunnen de instanties die toezien op het gebruik van puingranulaat en grond in het kader van het Bouwstoffenbesluit een signaalfunctie hebben voor de constatering van eventuele overtredingen van het onderhavige besluit.

Overtreding van de in dit besluit gegeven bepalingen wordt aangemerkt als economisch delict (aangewezen in de artikelen 1 (onder 3e en 4e) en 1a (onder 1e en 2e) van de Wet op de economische delicten.

Opsporing

Behalve door de opsporingsambtena-

ren, bedoeld in artikel 17 van de Wet op de economische delicten (WED) en artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering, zal de strafrechtelijke handhaving plaatsvinden door de daartoe aangewezen buitengewone opsporingsambtenaren. Als zodanig zijn voor de uitvoering van het bij of krachtens de Warenwet bepaalde in het Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar Keuringsdienst van Waren 2000 de controleambtenaren van die dienst aangewezen. Voor het bij of krachtens de Arbowet bepaalde zijn in het Aanwijzingsbesluit opsporingsambtenaar Arbeidsinspectie 2002 de aldaar werkzame ambtenaren belast met de opsporing van strafbare feiten.

Voor de opsporing van overtredingen van de Wet milieugevaarlijke stoffen wordt – zoals voor de milieuwetgeving in het algemeen het geval is – de opsporingsbevoegdheid aan individuele personen toegekend. Voorts zijn op grond van de Aanwijzingsbesluit opsporingsambtenaar Arbeidsinspectie 2002 de aldaar werkzame ambtenaren, belast met de opsporing van strafbare feiten, aangewezen voor de opsporing van overtredingen van de WMS.

Overtreding van het asbestverbod door werkgevers wordt strafrechtelijk gesanctioneerd op grond van de Wet op de economische delicten. Overtreding van het arbeidshygiënische regime, derhalve de voorschriften van het Arbeidsomstandighedenbesluit die in acht moeten worden genomen indien nog werkzaamheden met asbest of asbesthoudende producten mogen worden verricht, wordt op grond van artikel 33 van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 bestuursrechtelijk gesanctioneerd door bestuurlijke boetes. In deze situaties is het op grond van artikel 32 van de Arbowet ook mogelijk om terug te vallen op het strafrecht als in een concreet geval ernstige risico's voor de gezondheid van werknemers kunnen optreden en dit aan de werkgever verweten kan worden.

Toezicht

Als toezichthoudende ambtenaren voor de Warenwet en de Arbowet zijn eveneens respectievelijk de ambtenaren van de Keuringsdienst van Waren en die van de Arbeidsinspectie aangewezen (Aanwijzingsregeling toezichthoudende ambtenaren Warenwet en Vleeskeuringswet respectievelijk de Aanwijzingsregeling toezichthoudende ambtenaren

en ambtenaren met specifieke toezichthoudende taken op grond van SZW-wetgeving).

Bij de handhaving van de op hoofdstuk 4, paragraaf 1, van de Wet milieugevaarlijke stoffen gebaseerde regelgeving – waarin ook een van de grondslagen van het onderhavige besluit, artikel 24, is opgenomen – is in het Besluit aanwijzing toezichthoudende ambtenaren milieuwetgeving naast de VROM-inspectie ook de Keuringsdienst van Waren als toezichthouder aangewezen. Dit geldt tevens voor de Arbeidsinspectie voor zover het gaat om bepalingen die samenhang hebben met de doelstelling van de wetgeving inzake arbeidsomstandigheden.

Bestuurlijke handhaving

Op grond van hoofdstuk 5 van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 beschikt de Arbeidsinspectie over diverse bestuurlijke-handhavingsmogelijkheden, waaronder ambtelijke bevelen en de mogelijkheid van stillegging van werk waarbij bestuursdwang kan worden toegepast.

De Keuringsdienst van Waren heeft op grond van de artikelen 32 tot en met 32n van de Warenwet eveneens diverse bestuurlijke-handhavingsmogelijkheden, waaronder de bevoegdheid van het geven van bestuurlijke boetes. De VROM-inspectie is op grond van artikel 64, eerste lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen juncto de artikelen 18.3 tot en met 18.16 van de Wet milieubeheer belast met de bestuurlijke handhaving van het krachtens de Wet milieugevaarlijke stoffen bepaalde.

6. Lasten voor het bedrijfsleven

Het onderhavige besluit heeft effecten op de volgende categorieën bedrijven:

- a) bedrijven die onder de huidige wet- en regelgeving in bepaalde gevallen nog asbesthoudende producten op de markt kunnen brengen of toepassen. Het gaat daarbij met name om importeurs en fabrikanten van motorvoertuigen, auto-restauratiebedrijven, luchtvaart- en spoorbedrijven, en
- b) bedrijven die een vrijstelling of ontheffing hebben voor de toepassing van asbesthoudend materiaal (met name voor extreme procesomstandigheden). Voor deze bedrijven geldt met de inwerkingtreding van onderhavig besluit immers een totaalverbod op het op de markt brengen of toepassen van asbesthoudende producten.

De effecten voor de bedrijven in deze categorie zullen zeer beperkt zijn gezien de beperkte omvang van de huidige toepassingen en de toenemende beschikbaarheid van vervangende asbestvrije materialen en producten. Voor de meeste bedrijven zal het onderhavige besluit geen kosten met zich meebrengen, omdat reeds asbestvrije toepassingen gebruikt worden. Voor autorestauratiebedrijven kan het besluit enige kosten met zich meebrengen, omdat de huidige voorraden asbesthoudende frictiematerialen niet meer kunnen worden gebruikt. Deze kosten zullen evenwel gering zijn, omdat de betreffende voorraden zeer beperkt zijn. Gezien het feit dat het onderhavige besluit hoofdzakelijk implementatie van Europese regelgeving betreft en ook buitenlandse bedrijven de bepalingen die voor Nederland in het onderhavige besluit zijn opgenomen moeten naleven, zal er voor de betreffende bedrijven vrijwel geen concurrentienadeel ontstaan.

c) recyclingbedrijven van bouw- en sloopafval. Met de invoering van de restconcentratienorm voor puin(granulaat) en grond worden de wettelijk toegestane hergebruikmogelijkheden vergroot. Een deel van de bedrijven in deze sector houdt zich aan de kwaliteitssystematiek conform BRL 2506, waarin een zogenaamde asbestzorgvuldigheidsmodule is opgenomen. Voor deze bedrijven heeft het onderhavige besluit weinig effect. Het uiteindelijke effect op andere bedrijven in deze sector hangt af van de hoogte waarop de restconcentratienormen voor grond en puingranulaat zullen worden vastgesteld.

d) aannemers in de grond-, water- en wegenbouwsector. Ook hier geldt dat de wettelijk toegestane hergebruikmogelijkheden worden vergroot. Het uiteindelijke effect voor deze bedrijven hangt af van de hoogte waarop de restconcentratienorm voor oud puingranulaat wordt vastgesteld.

De administratieve lasten die uit dit besluit kunnen voortvloeien hangen samen met de etiketteringsverplichting in artikel 8, eerste lid. Deze etiketteringsverplichting gold reeds op grond van het Warenwetbesluit asbest en vloeit rechtstreeks voort uit richtlijn nr. 83/478/EEG, waarin ook de vormgeving van het etiket al was vastgelegd.

Een alternatief voor deze verplichting is derhalve niet voorhanden.

De producten waarvoor deze verplichting gold, zullen na de inwerkingtreding van dit besluit voor het overgrote deel niet meer zijn toegestaan.

Daarenboven is het besluit niet van toepassing op puingranulaat en grond, waarvan de asbestconcentratie de vast te stellen restconcentratienorm niet te boven gaat en op asbest en asbesthoudende producten die vrijkomen als sloopafval en worden gestort of vernietigd.

Ook de mogelijkheden van ontheffing voor het op de markt brengen, toepassen e.d. van asbesthoudende producten zijn gering gezien de Europese regelgeving op dit gebied. Bij invoer van asbesthoudende producten uit EER-landen zal de etikettering reeds voldoen aan de bepalingen van dit besluit. Derhalve zullen met de inwerkingtreding van het onderhavige besluit de administratieve lasten sterk verminderen.

Bij de zogenaamde nulmeting voor administratieve lasten, die is uitgevoerd voor de Wet milieugevaarlijke stoffen, werden de administratieve lasten voor het Besluit asbestvrije frictiematerialen Wet milieugevaarlijke stoffen gesteld op nihil. Voorts kan een indicatie van de administratieve lasten van etikettering worden gevonden in de nulmeting voor het Besluit verpakking en aanduiding milieugevaarlijke stoffen en preparaten; deze werden gesteld op € 26.736.730,33 per jaar. Hierin zijn echter bovendien de ontwikkelingskosten van etiketten begrepen; in het onderhavige besluit is de vormgeving aangegeven. De asbesthoudende producten beslaan maximaal een promille van het aantal op grond van dat besluit te etiketteren producten. De totale administratieve lasten per jaar ten gevolge van dit besluit zullen derhalve het bedrag van € 20.000 zeker niet te boven gaan.

De Werkgroep Voorgenomen Regelgeving heeft het ontwerpbesluit niet aangemerkt als regelgeving waarvoor een bedrijfseffecten- of milieutoets moet worden uitgevoerd. Het Adviescollege toetsing administratieve lasten (ACTAL) heeft bericht geen advies te zullen uitbrengen.

7. Voorpublicatie

Het ontwerpbesluit is, conform artikel 61, eerste lid, van de Wet milieugevaar-

lijke stoffen, bekendgemaakt in de Staatscourant (Stcrt. 2002, ...). Tevens is het ontwerpbesluit aan de Staten-Generaal gezonden.

Naar aanleiding van de voorpublicatie zijn binnen de gestelde termijn zienswijzen ontvangen van P.M.

8. Notificatie

Het ontwerpbesluit is op ... 2002 gemeld aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen ter voldoening aan artikel 8, eerste lid, van richtlijn nr. 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften (PbEG L 204), zoals gewijzigd bij richtlijn nr. 98/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 juli 1998 (PbEG L 217). Het ontwerpbesluit is geregistreerd onder nummer: ... /NL.

II. Artikelsgewijs

Artikel 1

De restconcentratienorm, genoemd in eerste lid, onderdeel c, kan voor verschillende producten en voor hecht- en niet-hechtgebonden asbest verschillend worden vastgesteld.

Artikel 2

Met de zinsnede 'worden gestort of vernietigd' in het eerste lid, onder a, wordt aangegeven dat de uitzondering betrekking heeft op asbest en asbesthoudende producten die met inachtneming van de bepalingen in de Wet milieubeheer worden gestort of vernietigd, met inbegrip van de daaraan voorafgaande handelingen als inzameling en tussenopslag, waaruit het voornemen blijkt om tot stort of vernietiging over te gaan.

De bevoegdheid tot het stellen van nadere regels als bedoeld in het tweede en het derde lid wordt gegeven in artikel 24, derde lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen.

Artikel 3

Dit artikel komt overeen met artikel 1.30 van het Arbeidsomstandighedenbesluit inzake de partiële uitzonderingen op de artikelen 3 en 16 van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 waar het gaat om arbeid verricht door defen-

siepersoneel. Hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit, waarin de asbestverboden waren opgenomen, viel onder de reikwijdte van deze uitzonderingen. Aangezien de asbestverboden thans voortvloeien uit het onderhavige besluit is een met artikel 1.30 overeenkomende bepaling opgenomen in artikel 3 van dit besluit. In het tweede lid wordt verwezen naar de definitiebepalingen in het Arbeidsomstandighedenbesluit ten aanzien van defensie. Voor een verdere inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de toelichting op afdeling 7 (Defensie) van hoofdstuk 1 in het algemeen en artikel 1.30 van het Arbeidsomstandighedenbesluit in het bijzonder.

Artikel 4

Dit artikel is gebaseerd op de Wet milieugevaarlijke stoffen, de Arbeidsomstandighedenwet 1998 en de Warenwet.

Onder 'toepassen' vallen tevens de in het Arbeidsomstandighedenbesluit genoemde handelingen verspuiten en verwerken en de in de Warenwet genoemde handeling verwerken. Het mengen van asbesthoudende met asbestvrije materialen (b.v. puingranulaat) dient eveneens gezien te worden als 'toepassen' van asbesthoudende producten.

Onder 'aan een ander ter beschikking stellen' vallen tevens de in Richtlijn 1999/77/EG genoemde handeling 'op de markt brengen' en de in de Warenwet genoemde handeling 'verhandelen'. Door het verbod voorhanden te hebben is tevens het in deze richtlijn genoemde 'gebruik' verboden.

Artikel 5

Dit artikel is gebaseerd op de Wet milieugevaarlijke stoffen, de Arbeidsomstandighedenwet 1998 en de Warenwet.

eerste lid

De uitzondering in onderdeel a geldt in verband met producten die reeds geïnstalleerd en/of in bedrijf zijn totdat deze worden verwijderd. Dit betekent dat asbesthoudende producten die rechtmatig zijn toegepast in een bouwwerk, constructie of installatie of in de bodem, niet verwijderd hoeven te worden, tenzij andere regelgeving daartoe verplicht.

In de onderdelen a en b wordt onder het begrip 'voorhanden hebben' mede begrepen het passieve, functionele gebruik van bestaande asbesthoudende producten, zoals cilinders voor acetyleneegas, asbestcement producten die geplaatst zijn, gemonteerde frictiematerialen in voertuigen, gelegde vloerbedekking en in gebruik zijnde bloembakken. Niet toegestaan is het actief toepassen van asbesthoudende producten, zoals het plaatsen van asbestcement producten of het monteren van frictiematerialen in voertuigen. Ook is het bewerken van de geïnstalleerde en/of in bedrijf zijnde asbesthoudende producten niet toegestaan, behoudens de in de andere onderdelen genoemde uitzonderingen.

Aan de onderdelen a, b en g is toegevoegd: 'tenzij bij of krachtens wettelijk voorschrift anders is bepaald'. De reden hiervan is dat op grond van andere regelgeving niet in alle gevallen reeds geïnstalleerde of in bedrijf zijnde asbesthoudende producten gebruikt mogen worden. Zo mogen op grond van het Besluit asbestwegen WMS wegen met hoge concentraties asbest niet zonder meer in gebruik blijven. Ditzelfde geldt voor asbestproducten in bestaande bouw indien deze leiden tot te hoge concentraties asbest in de lucht. Op basis van de Regeling bouwmaterialen 1998 kan de gemeente overgaan tot het aanschrijven van de eigenaar van een gebouw of woning om een daarbij aangegeven grenswaarde in dat gebouw of die woning te realiseren, bijvoorbeeld door verwijdering of afscherming van de asbestbron. Op grond van het Asbest-verwijderingsbesluit zal voor bepaalde van de werking van het onderhavige besluit uitgezonderde handelingen het opstellen van een asbestinventarisatie rapport verplicht zijn. Voor enkele handelingen zijn de regels voor het verwijderen van asbest van toepassing zoals vastgesteld in het Asbest-verwijderingsbesluit.

In de onderdelen a en b gaat het om asbest en asbesthoudende producten die rechtmatig zijn toegepast respectievelijk rechtmatig op de markt zijn gebracht. In dit verband wordt gewezen op het indertijd geldende Asbestbesluit op grond van de toen geldende Arbeidsomstandighedenwet waarbij per 1 juli 1993 een verbod van kracht is geworden op het bewerken, verwerken en in voorraad houden van asbest en asbesthoudende producten. Dit verbod is bij de inwerkingtreding

van het Arbeidsomstandighedenbesluit per 1 juli 1997 opgenomen in de thans vervallen paragraaf 2 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van dat besluit. Dit betekent dat wanneer na 1 juli 1993 nog asbesthoudende producten voorhanden waren, dit niet rechtmatig was en deze producten niet vallen onder de uitzondering van de onderdelen a of b van het eerste lid. Onder deze uitzondering valt wel het gebruiken, vullen en in voorraad houden van asbesthoudende cilinders voor de opslag van acetyleneegas die vóór 1 juli 1993 in het verkeer zijn gebracht. Deze uitzondering was voorheen opgenomen in artikel 4.42, eerste lid, onder d, van het Arbeidsomstandighedenbesluit. Op het genoemde asbestverbod dat per 1 juli 1993 van kracht is geworden geldt evenwel nog een aantal uitzonderingen. Hierbij gaat het om asbesthoudende rem- en frictiematerialen die voor 1 januari 1995 waren gemonteerd in motorfietsen en bromfietsen die voor 1 oktober 1985 in het verkeer zijn gebracht. Indien dit materiaal na 1 januari 1995 is gemonteerd is zulks niet rechtmatig gedaan, zodat de uitzonderingen in de onderdelen a en b hierop niet van toepassing zijn.

Voorts gaat het om asbestbevattende frictiematerialen die voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit waren gemonteerd, voor zover dit gebruik betrekking had op: 1° de in de artikelen 2, tweede lid, 4 en 5 van het Besluit asbestvrije frictiematerialen Wet milieugevaarlijke stoffen, zoals dat besluit luidde voor de inwerkingtreding van het onderhavige besluit, omschreven situaties; 2° motorrijtuigen met een toegelaten massa groter dan 3500 kilogram; 3° motorrijtuigen met een toegelaten snelheid lager dan 50 kilogram per uur totdat deze worden verwijderd of aan vervanging toe zijn. Deze uitzondering was voorheen opgenomen in artikel 4.42, eerste lid, onder a, van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Uiteraard blijft het ook toegestaan om laboratoriumonderzoek aan asbestmateriaal uit te voeren. Ook het verrichten van onderhouds- en reparatiewerkzaamheden blijft toegestaan. Wanneer voor deze werkzaamheden geen uitzondering zou worden gemaakt, zou dit betekenen dat asbest verwijderd of gesloopt moet worden zodra daaraan onderhouds- of reparatiewerkzaamheden worden uitgevoerd.

Vanwege de grote hoeveelheden asbest die in het verleden zijn toegepast en nog aanwezig zijn, zou een dergelijke verwijderings- of sloopplicht een averechtse werking kunnen hebben. Vanwege de ten gevolge hiervan massaliteit van asbestverwijderingswerkzaamheden zouden slecht beheersbare risico's op blootstelling aan asbest kunnen ontstaan. Daarenboven vormt de aanwezigheid van asbest op zich doorgaans geen risico. De economische consequenties van een dergelijke verwijderingsplicht zouden om reden hiervan onevenredig zwaar zijn. In dit licht wordt gewezen op het ophanden zijnde Asbestinventarisatiebesluit op grond waarvan gebouwen waarin de kans op het aantreffen van onder meer niet-hechtgebonden asbest groot is onderzocht dienen te worden. Voor dergelijke gebouwen dienen eveneens de risico's voor de gebruikers van de aanwezigheid van asbest beoordeeld te zijn. In voorkomende situaties kan dit leiden tot maatregelen. Ook zonder dat er sprake is van onderhoud of reparatie kan het noodzakelijk zijn om aanboringen te maken aan al bestaande asbesthoudende leidingen; bijvoorbeeld om een asbesthoudende buis aan te sluiten op, respectievelijk te verbinden met een asbestvrije buis.

Onder constructies in de onderdelen a en f worden mede begrepen weg- en waterbouwkundige werken zoals (spoor)wegen, bruggen en viaducten.

Onderdeel e is opgenomen met het oog op werkzaamheden na incidenten als asbestbranden en bij asbestverwijdering.

Onder reinigen in onderdeel g wordt verstaan het ontdoen van puin, puingranulaat grond en grondwater van asbest. Bij hechtgebonden asbest kan dat bijvoorbeeld gebeuren door zeven en uitsorteren. Het zal hierbij bij puin en puingranulaat gaan om oud, veelal reeds eerder toegepast, materiaal, aangezien thans selectieve sloop is voorgeschreven (Asbest-verwijderingsbesluit) en nieuw asbesthoudend puingranulaat op grond van het onderhavige besluit niet mag worden vervaardigd. Onder vervoer wordt mede begrepen laden en lossen.

In onderdeel g zijn de handelingen toepassen en hergebruik van asbestbevattend puin, puingranulaat, grond en grondwater niet van het verbod uitgezonderd.

tweede lid

Ook indien een handeling nog is toegestaan, geldt voor deze handeling een zorgplicht in verband met het voorkomen van verontreiniging van het milieu met asbest. De zinsnede 'Onverminderd ...' is opgenomen aangezien in andere regelgeving voor bepaalde situaties specifiekere eisen zijn gesteld. Zie bijvoorbeeld artikel 5, vierde lid, van het Asbest-verwijderingsbesluit, waarin hiertoe toepassing van de beste bestaande technieken is voorgeschreven.

derde lid

In het onderhavige besluit zijn de uitzonderingen opgenomen die structureel van aard zijn. Bij ministeriële regeling op grond van artikel 30 van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 zullen die uitzonderingen worden opgenomen waarvan nu reeds duidelijk is dat zij nog slechts voor een beperkte duur (enkele jaren) zullen gelden of die in de komende jaren vermoedelijk moeten worden gewijzigd. Het zal hierbij uitsluitend gaan om producten die beroepsmatig worden toegepast en waarvoor nog geen asbestvrij alternatief voorhanden is. In deze ministeriële regeling worden de betreffende voorschriften van het Arbeidsomstandighedenbesluit van toepassing verklaard op werkzaamheden met betrekking tot de uitgezonderde producten of handelingen met deze producten.

Artikelen 6 en 7

In artikel 6 is aangegeven onder welke voorwaarden een eventuele ontheffing van het asbestverbod op grond van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 kan worden verleend. Deze bepaling komt overeen met het vervallen artikel 9.11 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Artikel 7 komt overeen met het vervallen artikel 9.13 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Artikel 8

Dit artikel is gebaseerd op de Wet milieugevaarlijke stoffen en, voor wat betreft het in handelsvoorraden voorhanden hebben en het aan een ander ter beschikking stellen, op de Warenwet.

De etiketteringsverplichting in het eerste lid geldt voor de producten die zijn

uitgezonderd van het verbod in artikel 4. Dit betreft in de praktijk nog slechts een beperkt aantal producten.

Met het begrip toepassen wordt het begrip (actief) gebruik, als bedoeld in Richtlijn 1999/77/EG, gedekt. De etiketteringsverplichting is ingevolge het derde lid niet van toepassing op bouwwerken, constructies e.d., waarin asbest is toegepast. Hierdoor wordt voorkomen dat bijvoorbeeld woningen en tweedehands auto's op de aanwezigheid van asbest moeten worden onderzocht en – indien asbest aanwezig is – moeten worden geëtiketteerd voordat ze verkocht kunnen worden. Een dergelijke verplichting zou niet in verhouding staan tot de baten en zou bovendien niet uitvoerbaar en handhaafbaar zijn.

Artikel 9

onderdeel A (artikel 4.37a)

Met de verwijzing naar het nieuwe artikel 4.37c wordt duidelijk gemaakt dat alleen bepaalde voorschriften van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit van toepassing zijn al naar gelang de aard van de werkzaamheden met asbest of asbesthoudende producten en crocidoliet en crocidoliethoudende producten.

onderdeel C (artikel 4.37c)

In dit artikel wordt geregeld welke voorschriften van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit (Aanvullende voorschriften asbest) van toepassing zijn op werkzaamheden met de verschillende handelingen met asbest of asbesthoudende producten die bij het onderhavige besluit nog zijn toegestaan, alsmede op werkzaamheden in het kader van de verwerking van asbesthoudend afval. Het onderhavige artikel is niet van toepassing op nog toegestane werkzaamheden met crocidoliet of crocidoliethoudende producten. Hierop is artikel 4.56 van het Arbeidsomstandighedenbesluit van toepassing.

Eerste lid

Op de werkzaamheden met asbest of asbesthoudende producten als bedoeld in artikel 5, eerste lid, van het Productenbesluit asbest, met uitzondering van slopen en handelingen met puin, puingranulaat en grond, zijn de paragrafen 3 en 4 van afdeling

5 van hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit van toepassing verklaard. Dit betekent dat voor die werkzaamheden het 'reguliere' regime in werking treedt dat geldt voor werkzaamheden met asbest. Dat houdt kort samengevat in dat het gevaar voor blootstelling moet worden beoordeeld; de te nemen maatregelen moeten dan worden afgestemd op de gevonden concentraties aan asbeststof in de lucht. Ten aanzien van dit regime wordt korthedshalve verwezen naar de betreffende voorschriften in het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Tweede lid

In dit lid is bepaald dat op het slopen van gebouwen, constructies, apparaten, installaties en transportmiddelen waarin asbest of asbesthoudende producten is respectievelijk zijn verwerkt de voorschriften van paragraaf 5 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit van toepassing zijn. Dit betreft het zogenoemde sloopregime met stringente arbeidsbeschermende voorschriften. Bij ministeriële regeling wordt op grond van het tweede lid de toepasselijikheid van paragraaf 5 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 gedeeltelijk uitgezonderd ten aanzien van de bij die regeling omschreven specifieke sloopwerkzaamheden. Dit was reeds geregeld in het vervallen artikel 4.42, vijfde lid. Op grond van dit artikel zijn in de Arbeidsomstandighedenregeling de specifieke sloopwerkzaamheden aangewezen. De achtergrond daarvan is, dat bij de desbetreffende werkzaamheden niet alle voorschriften van paragraaf 5 uitvoerbaar zijn of, gezien de risico's van deze werkzaamheden, noodzakelijk zijn. Het gaat hier om werkzaamheden, zoals het verwijderen van asbest- of crocidoliethoudende pakkingen, water- en gasleidingbuizen of rioolbuizen, rem- en frictiematerialen, beglazingskit uit kassen en hechtgebonden asbest- dan wel crocidoliethoudende losliggende vloerplaten van verwarmingstoestellen.

Derde en vierde lid

In deze leden wordt verwezen naar handelingen als bedoeld in artikel 5, eerste lid, onder g, van het Productenbesluit asbest. Hierbij gaat het om het afgraven, opslaan, vervoeren en reinigen van grond, puin en

puingranulaat. Ook wanneer uiteindelijk geen sprake is van reiniging maar dat dit materiaal als asbesthoudend afval wordt gestort of vernietigd is hierop het betreffende arbeidshygiënische regime van toepassing. Dit is geregeld in het derde lid, onder b, en vierde lid, onder b. Ook wanneer het gaat om ander asbesthoudend afval, niet zijnde grond, puin of puingranulaat dat wordt gestort, zijn op werkzaamheden hiermee op grond van deze onderdelen van genoemde leden, de aangewezen arbeidsbeschermende maatregelen van toepassing. Hierbij gaat het niet alleen om werkzaamheden bij het storten of vernietigen van dit afval maar om alle daaraan voorafgaande handelingen, zoals inzameling (met inbegrip van vervoer, laden en lossen) en tussenopslag van dit afval.

Indien bij de bedoelde werkzaamheden uitsluitend hechtgebonden asbest is betrokken in een concentratie hoger dan de restconcentratie, zijn de paragrafen 3 en 4 van afdeling 5 van hoofdstuk 4, alsmede artikel 4.54, tweede, vierde en vijfde lid van het Arbeidsomstandighedenbesluit van toepassing. Dit betekent dat in aanvulling op het zogenoemde 'reguliere' regime voor het werken met asbest, enkele voorschriften van het zogenoemde 'sloopregime' van toepassing zijn verklaard.

Indien bij de bedoelde werkzaamheden niet-hechtgebonden asbest is betrokken in een concentratie hoger dan de restconcentratie, is paragraaf 5 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit van toepassing. Dit betekent dat hierop het 'sloopregime' van toepassing is. Hierop is een uitzondering gemaakt met betrekking tot de verplichting om de plaats waar de werkzaamheden plaatsvinden, af te scherpen van overige ruimten, bedoeld in artikel 4.55, eerste lid, onder c. Voorts geldt bij deze werkzaamheden een uitzondering met betrekking tot de meetverplichting, bedoeld in artikel 4.55, eerste lid, onder d. Aangezien de betreffende werkzaamheden in buitensituaties plaatsvinden, hebben genoemde verplichtingen geen relevantie.

Vijfde lid

Op werkzaamheden met betrekking tot asbest of asbestbevattende producten waarvoor ontheffing is ver-

leend van het asbestverbod als bedoeld in artikel 4, zijn de voorschriften van de paragrafen 3, 4, met uitzondering van artikel 4.49, en paragraaf 7 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit van toepassing. Dit betekent dat voor deze werkzaamheden het 'reguliere' regime in werking treedt dat geldt voor werkzaamheden met asbest.

onderdeel D (paragraaf 2 van afdeling 2 van hoofdstuk 4)

Paragraaf 2 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit is vervallen. In deze paragraaf waren de verbodsbepalingen met betrekking tot asbest en crocidoliet opgenomen, de uitzonderingen hierop en de aanwijzing van het arbeidshygiënische regime voor de uitgezonderde werkzaamheden. De betreffende verbodsbepalingen zijn thans opgenomen in artikel 4 van het onderhavige besluit. De uitzonderingen op de asbestverboden zijn thans opgenomen in artikel 5 van het onderhavige besluit. Het toepasselijke arbeidshygiënische regime voor de uitgezonderde werkzaamheden is thans opgenomen in het nieuwe artikel 4.37c en het gewijzigde artikel 4.56 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

onderdelen E en F (artikelen 4.45 en 4.49)

De terminologie in de betreffende onderdelen is in overeenstemming gebracht met de terminologie van het asbestverbod als bedoeld in artikel 4 van het Productenbesluit asbest. Met deze wijziging is geen inhoudelijke wijziging beoogd. De vervangen term 'verwerken' valt thans onder de aanduiding 'toepassen'.

onderdeel H (artikel 4.54)

Artikel 4.54 is in overeenstemming gebracht met het onderhavige wijzigingsbesluit. Dit brengt met zich mee dat de bijzondere bepalingen die bij het slopen van gebouwen en objecten, thans ook van toepassing zijn op het afgraven, opslaan, transporteren, met inbegrip van laden en lossen, en het reinigen van met niet-hechtgebonden asbest en crocidoliet verontreinigd puin, puingranulaat en grond alsmede op het storten of vernietigen van asbesthoudend afval dat is verontreinigd met niet-hechtgebonden asbest.

Het sloopregime is echter niet van toepassing op deze handelingen wanneer de verontreiniging uitsluitend bestaat uit hechtgebonden asbest. Op deze situatie zijn ingevolge artikel 4.37c, derde lid, de bepalingen van de paragrafen 3 en 4 van afdeling 5 van toepassing. Een aantal bepalingen van het 'sloopregime' zijn echter wel van toepassing verklaard. In verband met de onderhavige wijziging is het opschrift van paragraaf 5 van afdeling 5 hiermee in overeenstemming gebracht.

onderdeel I (artikel 4.55)

Aangezien bij het onderhavige besluit het 'sloopregime' ook van toepassing is verklaard op het afgraven, opslaan, vervoeren en reinigen van asbesthoudend puin, puingranulaat en grond dat is verontreinigd met niet-hechtgebonden asbest, is artikel 4.55 hiermee in overeenstemming gebracht.

onderdeel J (artikel 4.56)

In artikel 4.56, eerste lid, zijn de toepasselijke arbeidsbeschermende maatregelen van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit aangewezen die van toepassing zijn op werkzaamheden, voor zover die nog zijn toegestaan, met crocidoliet en crocidoliethoudende producten.

onderdeel K (artikel 4.103)

De bestaande uitzondering in artikel 4.103, vierde lid, met betrekking tot zeeschepen die zich buiten Nederland bevinden, is in overeenstemming gebracht met richtlijn nr. 1999/77/EG van de Commissie van 26 juli 1999 tot zesde aanpassing aan de technische vooruitgang van bijlage I bij richtlijn nr. 76/769/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake de beperking van het op de markt brengen en van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen en preparaten (asbest) (PbEG L 207). Als gevolg van deze richtlijn waarbij een verbod op het gebruik van asbest is ingevoerd, is de bedoelde uitzondering komen te vervallen, waarmee invulling wordt gegeven aan het streven om de regelgeving met betrekking tot de zeevaart in de pas te laten lopen met andere sectoren.

onderdelen L en M (artikelen 9.3 en 9.5)

De werknemersverplichtingen in artikel 9.3 en de betreffende verplichtingen

voor zelfstandigen in artikel 9.5 met betrekking tot de asbestverboden zijn geschrapt in verband met het onderhavige besluit. Deze verplichtingen vloeien thans voort uit artikel 15 van het onderhavige besluit.

onderdeel N (artikel 9.9a)

In verband met het onderhavige besluit is de strafbaarstelling in artikel 9.9a, eerste lid, onder b, van de asbestverboden als overtreding komen te vervallen omdat de asbestverboden uit het Arbeidsomstandighedenbesluit zijn geschrapt en opgenomen zijn in artikel 4 van het onderhavige besluit. Overtreding van het asbestverbod gebaseerd op de Arbeidsomstandighedenwet 1998 wordt thans bij artikel 16 van het onderhavige besluit aangewezen als een strafbaar feit.

onderdeel P (artikelen 9.11 tot en met 9.13)

Op grond van de vervallen artikelen 9.11 tot en met 9.13 kon vrijstelling of ontheffing van de asbestverboden worden verleend. De grondslag voor een eventuele vrijstelling is thans gelegen in artikel 5, derde lid, van het onderhavige besluit. In de hierop gebaseerde ministeriële regeling kunnen vrijstellingen van het asbestverbod worden verleend.

Artikel 14

In artikel 14 is het overgangsrecht opgenomen met betrekking tot ontheffingen van het asbestverbod op grond van artikel 9.11 van het Arbeidsomstandighedenbesluit. Aangezien de asbestverboden uit het Arbobesluit zijn overgeheveld naar het onderhavige besluit en mitsdien de grondslag voor ontheffingen in artikel 9.11 van het Arbobesluit is komen te vervallen, is in artikel 14 zeker gesteld dat bestaande ontheffingen rechtsgeldig blijven. De behandeling van verzoeken om ontheffingen van het asbestverbod op grond van artikel 9.11 van het Arbobesluit en

hiermee verband houdende bezwaar- of beroepszaken worden – aangezien hiervoor geen afwijkende regeling is opgenomen – voortgezet op grond van het onderhavige besluit. Aangezien geen ontheffingen van bepalingen die thans in het onderhavige besluit zijn opgenomen zijn verleend op grond van de Warenwet en de Wet milieugevaarlijke stoffen, hoeft hiervoor geen overgangsbepaling te worden opgenomen.

Artikel 15

In deze bepaling is aangegeven dat het asbestverbod en de voorschriften die zijn verbonden aan een vrijstelling van het asbestverbod, voorzover dit verbod en die vrijstelling is gebaseerd op de Arbeidsomstandighedenwet 1998, zich richt tot de werkgever, de werknemer en de zelfstandig werkende.

Artikel 16

In artikel 1, onderdeel 3°, van de Wet op de economische delicten (WED) is de strafbaarstelling van overtredingen van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 (Arbowet 1998) geregeld. Overtredingen van voorschriften en verboden gesteld krachtens artikel 16, negende lid, van de Arbowet 1998, leveren eerst dan economische delicten op voorzover die overtredingen ingevolge artikel 1, 3° WED als strafbare feiten zijn aangewezen. Dit houdt verband met het gegeven dat voorschriften en verboden gesteld bij en krachtens de Arbowet 1998 ook kunnen worden gesanctioneerd door middel van een bestuurlijke boete. In het onderhavige artikel zijn overtredingen van artikel 4 en overtreding van de voorschriften die zijn verbonden aan een ontheffing aangemerkt als strafbare feiten. Overtreding van de vervallen asbestverboden en ontheffingen hiervan in het Arbeidsomstandighedenbesluit waren ook als zodanig geduid in het gewijzigde artikel 9.9a van dat besluit.

Bijlage

De bijlage is gebaseerd op de Warenwet en de Wet milieugevaarlijke stoffen.

De bepaling onder punt 5, dat aanduidingen moeten zijn gesteld in de

Nederlandse taal, is ingevolge artikel 2 van het Warenwetbesluit Uitvoer van

waren niet van toepassing voorzover

a. de producten bestemd zijn voor uitvoer en

b. uit over te leggen gegevens blijkt dat de producten voldoen aan de in het land van bestemming ter zake gestelde specifieke voorschriften dan wel, bij ontbreken hiervan, de voorgeschreven aanduidingen en vermeldingen zijn gesteld in een taal die begrijpelijk moet worden geacht voor de ge- of verbruiker in het land van bestemming.

*De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,*

...

*De Minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,*

...

*De Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid, J.F. Hoogervorst,*

...

¹ Advies van de Gezondheidsraad en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, ISBN 90 346 2179 0.

² Schatting van asbestgerelateerde ziekten in de periode 1996-2030 door beroepsmatige blootstelling in het verleden, maart 1997, ISBN 90 52 50 370 2.

³ Kamerstukken II 1990/91, 21 137, nr. 69.

⁴ Kamerstukken II 1999/2000, 25 834, nr. 17.

⁵ Kamerstukken II 1996/97, 24 036, nr. 57, blz. 42.

⁶ Tweede Kamer, 1999/2000, VROM 000610.